

FOTÓ: K 2 PRESS

Kívánják a ceruza eltörlését,

avagy az MSZP és a sajtó

FARKASHÁZY TIVADAR

Illene belevenni az SZDSZ-t is, de azt Retkes látta utoljára, bár nemrég Mécs Imre öt percre megpróbált visszalépni bele, kiváló műszaki koponya léte is felelde Herakleitoszt arról a folyóról. De az ünnepre tekintettel előbb a márciusi ifjakat vegyük számba, mert igen sok újságíró akadt köztük. Az Index már nyolc éve szép listát közölt róluk, Katona Tamástól is sokat merítünk, Petőfi és Jókai ugye természetes, közösen bérelt Dohány utcai lakásukban szövegezi velük a 12 pontot és a proklamációt a forradalom hajnalán Buljovszky Gyula, aki addig báli tudósításokat írt, majd a Bach-korszak végén, 1859-től Nefelejts címmel az egyik első divatlapot szerkeszti. Bár Jókai később nem emlékszik rá, szóval nem Pozsgay az első leretűsült népfelkelő. Alexander Bach egyébként aznap ifjú jurátusként lelkesen üdvözlöi Bécsben Kossuthékat. Bózzay és Emődy versei az Életképekben jelennek meg, Szegfi és Szathmáry is ide ír, utóbbi a Divatlapokba is, a szabadságharc idején pedig a Nemzetörbe. Ágai Adolf tizenkét évesen vonul az egyetemi ifjúsággal, később negyvenkét évig szerkeszti a Borsszem Jankó Csicseri Bors álnéven, így tehát egy humorista is képviselteti magát, ahogy 1848. július elején megjelenik a Charivari, az első magyar élclap, időnként csirkéknek ábrázolva a kormány tagjait, szerkesztője Szerelmey Miklós. Huszonöt számot ér meg, mivel szeptembertől elmennek harcolni. Kléh István a pozsonyi lapok országgyűlési tudósítója, ők akkor még szabadon mozoghattak. Oroszhegyi Józsa cikke a Jelenkorban és a Népelemben jelennek meg, a székelly fiatalember 1851-ig bujkál, ekkor tizévi várfogságot kap, amelyet felezenek. Bárány Albert majd riportfűzetekben számol be az eseményekről, nem tévesztendő össze Nyáry Pállal, Pest megye alispánjával, aki csak délután, a Városházán társul be, ahogy Irányi sem Irinyivel, utóbbiak közül pedig József Jánossal. Irányi (Halbschuh) Dániel párizsi emigrációja idején válik újságíróvá. Irányi József, a gyufás János öccse a forradalom előtt négy évig a Pesti Hírlap külpolitikai rovatvezetője, ha még emlékeznek rá, régebben volt ilyen a sajtóban. Am jóval fontosabb, hogy a 12 pont első verziójának szövegezője. Pálffy Albert a Pesti Hírlapban közöl újdonságokat, tizenhat hónapig a Márczius Tizenötödike szerkesztője, ekkor fogságba vetik, de még Világos előtt szabadul is, majd 1853-ig bujkál. Sükey Károly is az Életképekbe ír, a forradalom delén a Kígyó utca sarkán magyarazza a 12 pontot, ám mivel dadog, egy titkosrendőr örülteként be akarja vintetni. Vajda János híres költő, azt viszont kevesen tudják, hogy 48 előtt Alcsúton gazdatisztgyakornok, de on-

nan már mások is csináltak karriert azóta.

Szóval az újságírók alaposan benne voltak a forradalomban, persze ők könnyebben beleírhatták magukat a történelembe, mint mondjuk a délután létrejött Rendre Ügyelő Közbátorsági Választmányból Staffenberger István szószóló, Molnár György gombkötőmester, Gyurkovics Máté szűcsmester és Tóth Gáspár szabómester, pedig utóbbi Petőfi egyik mecénása. A leghíresebb ekkor még tömlőben sínylődik, s Stancsicsnak hívják, csak a forradalom tiszteletére veszi fel a Tánccsot. Hintón viszik Budáról a Váci utcai Nádor fogadóba, bérlője ingyenszállást biztosít a számára, ennek úgy megőrül, hogy azonmód álomba szenderedik, este sem tudnak életet venni belé, holott meg kéne ünnepelni a Nemzeti Színházban is a kiszabadulását, valaki azt javasolja, egy színészt lisztessenek be, hogy az öszülő Tánccsra hasonlítson, végül megelégszenek azzal, hogy Jókai elmeséli a kiszabadulását. Szegényről azóta sem tudunk sokkal többet, a magyar történelem tele van egyekkel, Búvár Kund fúr, Dugovics Titusz leugrik, Zrínyi Miklós kirohan, Ocskay brigadéros árulkodik, Tánccsics Mihály kiszabadul. Ennek öröme három helyen is megválasztják képviselőnek, s mindet meg akarja tartani, mint Szijjártó, Zsiga és Papcsák a pénzeit, pedig az egyiket igazán átadhatná a Szabadszálláson pórul járt Petőfinak.

Ezzel megadtuk a tiszteletet a nagy elődöknek, s engedelmezzük a sajtószabadságot sem harcolnánk, annyian megtették ezt az elmúlt hónapokban Kovács Zoltántól Cohn-Benditig, bár szerintem Szalai Annamária helyett néhány erre kijelölt bírót is simán elintézhettek minket, szóval maradnánk az alcímnél, amivel tizéven foglalkoznak, pedig lassan kéne, ha másért nem, kegyeleti okokból.

Az is lehetne, hogy A markotányos és a biciklipumpa, legalább annyi közük van egymáshoz. Az elnyomatás keserű éveit átugornánk, már a 89–94-es időszakot, és rátérnénk arra, amikor váratlanul ismét hatalomra kerültek. Ez a párttörténetben bizonyára Horn Gyulának köszönhető, a nagybeteg iránti minden tisztelet ellenére kicsit másképp látom, bár közöm nincs hozzá. Szerintem ugyanis ezt az 54 százalékos győzelmet kicsit ajándékba kapták a választás legkisebb rosszat jegyében, no meg a Demokratikus Charta hatásaként, e civil mozgalom ebbéli felelőssége azóta vitathatatlan posztulátum liberális körökben, erről is különvéleményem van, de majd máskor.

Am az nehezen vitatható, hogy Horn pár hét alatt felelte a Charta eszmeiségét, s az SZDSZ hathatós támogatásával igen hamar elintézte az akkor inkább hozzájuk húzó minőségi sajtót. Antallt ugyanis jóval előbb meggyőzték arról,

hogy a zömük javíthatatlan bolsevista, akik sosem fogják ezt beismerni, ám mindent megtesznek a jobboldal elfűrészeléséért, ezért a megoldás egy másik sajtó megteremtése, ezt a célt szolgálta a Kónya-dolgozat, Hankiss és Gombár kikészítése Csúcs és Nahlik urak által, amihez sajnálatosan a kiváló Kupa Mihály is asszisztált. Így aztán főleg az NB II igazolt oda, a kilencvenes évek szakmai vitái ezért oly szájalmasak.

Míndez mára alaposan megváltozott, de ez azon időszak, amikor a Magyar Rádió kívánságműsorának egyik boríték címzője, főállásban a Börtönújság munkatársa – ahol nem volt sok remítenda –, hirtelen úgy érezte, hogy őt Kádár pribékjei elnyomták, jelentkezett a jobbszárnyon, ahol pillanatok alatt fűjűsági lett belőle.

Horn a táncdalcsztivál- és operettkörökben méltán népszerű Kovács Józsefet tette meg főkurátornak az MTV-be, de talán nem vele kellett volna megajándékozni a szakmát. Nyugodjék békében. Majd következett a lapterjesztés privatizálása, amit szintén csak magával beszélt meg, ezáltal egy kézbe került az egész, még nagyobb koncentrációt okozva, mint ami ma a könyvterjesztésben az Alexandra, a Libri, a Lira és Lant. Tucatnyi anomáliájára most nincs hely, az olvasó fantáziájára bízom, hova mehetett egy kis lap, ha rosszul terjesztették.

De a nagyoknak se sikerült egy ellenőrzést összehozni, pedig évekig próbálkoztak. A harmadik ajándék a médiaipar törvény azon passzusa, hogy különféle csodabogarak ülhetek a kuratóriumokba, azóta a szakmaiság ismeretlen fogalom má vált a közszolgálatban, s aki tehet, elmenekült onnan. Nemcsak a sorsolások váltak bohózzattá, néha látásérültek kerültek a tévébe, s hallásérültek a rádióba, amivel nem őket akarom megbántani, nem ez volt a probléma, inkább az, hogy az asztmás úr vezérletével kialakult egy piac, amikor már-már hivatalos kurátorok kakukkfőökaként települtek rá mindenféle szervezetekre. Ráadásul a 72 százalékos többségű koalíció nem gondolt arra, hogy sokkal több a jobboldali gittegyelet, így a nagy számok törvénye alapján szinte mindig ők kerültek többségbe.

De a balliberális koalíció még ekkor is érzett bizonyos hátszelet, amihez az is hozzájárult, hogy az újságírók többsége baloldali és liberális beállítottságú szerette a világot, ami persze nem azt jelenti, hogy el vannak alélva az ilyen eszmeiségű pártoktól. Ez a szakma már ilyen, egy hollywoodi filmben is ritka, hogy egy újságíró példás családi életet él, s a Mississippitől délre hányja magára egész nap a keresztet, ki sem mozdulva a városából.

Am egy szép napon Orbán rájött, hogy a tartós uralomhoz egy jó gazdasági és tucatnyi milliárdos mellett pár médiabirodalom is szükségeltetik. Így

született meg a Heti Válasz kétfélmilliárdnyi közpénzből Elek István szép ötletére, aki most az LMP-ben védi a sajtószabadságot, ám amihez 2002 után a Medgyessy-kormány nagy bátran csak évi 50 milliót adott. A Magyar Nemzet a hozzá csapott Sportfogadásból prosperált, no meg a számtalan állami reklámból. Létrejött a Hírtévé, annak napi bizonyítására, hogy csak a baloldal lop, bizonyára genetikai alapon, pedig öt éve az önkormányzatok többsége jobboldali, mégsem bukott meg senki közülük. A Helyi Téma pedig éveken át úgy gyaláza Gyurcsányt és Bajnait minden címlapon, hogy kissé beljebb tele volt szocialista önkormányzatok hirdetései, s a fővárosi közművállalatok oly fontos reklámjaival, mint hogy néha igyunk vizet, nyissuk ki a gázt, kapcsoljuk fel a villanyt. Továbbá béreljük a BKV-tól villamos negyzezerért, gondolom a nyugdíjasok, akiknek a postaládájába bedobták. Alig egymillió-kétszáz ezer példányban jelent meg, vagyis a legnagyobb hatású sajtóorgánumnak bizonyult, halálból most Dávidtól Zsófiáig a kiadó családjának elhelyezkedési gondoljai is megoldódni látszanak.

Cselényi urat is az MSZP segítette a Duna Tv élére saját holdudvara ajánlására, ám baloldali vagy liberális gondolkodó csak tévedésből került adásba olykor. A közcsatorna az ellenzéki Orbán évertékelőt mindig kiemelten kezelte, a Hírtévé pedig profi módon közvetítette, míg Gyurcsány évertékelőjét egyetlen kipányvázott kamera rögzítette, s jobban jár, ha egy bankautomata előtt vagy egy ékszerbolt kifosztása közben mondja el, esetleg a tilosban parkolva, mert egy térfelnyelő kamera is jobb képet adott volna róla, mint az a szocialista honlap, amelynek már a nevére sem emlékszem. Az ATV honlapján meg elindíthatatlan volt.

A Magyar Rádiót az érintettek okán csak megemlítem, mindenesetre furcsa, hogy évek óta senkit sem érdekel Kondor megválasztásának és néhányunk kirúgásának története, a szocialista Gellért Kis Gábor és a fideszes Szadai Károly szokatlan frigye, különös tekintettel bizonyos érintettségekre, előbbi aláírásával Such György több mint százmilliós prémiuma. Ó annyira független, hogy még a Fidesz is félflygelt rá, és a napokban megtette Rózsa János és Sándor Pál egyesített utódjává.

Míndeközben ember nem tudta, ki foglalkozik az MSZP-ben a médiaügyekkel, egy időben Mandúr, bár hogy ez mi-ből állt, máig rejtély. E pártban ugyanis sokaknak a média azt jelentette, hogy külön-külön próbálják fényezni magukat, reggel osztják valahol az észet, aztán gulyást kevergetnek, biciklire pattannak, szalagot vágnak. Most meg csodálkoznak, hogy szép lassan az ATV-ből is kiszorulnak, a Népszava olykor a megélhetés határán, a Klubrádió egész nap

rimánkodik, néhány hetilap, folyóirat papíron még vegetál, de internetes fejlesztésre már nem futja nekik, így szerepük egyre csökken. Miközben a Fidesz-médiabirodalom a nyolc ellenzéki év alatt egyre terebélyesedett.

A frász akar pártrádiót, párttévét, de ha egy országban öt van az egyiknek, a másiknak meg egy se, akkor az a közhatalmat befolyásoló, súlyos tényező. Más lenne a helyzet, ha a szellemiségétől teljesen függetlenül a minőségi sajtó – vagy nevezzzük, aminek akarjuk – valamilyen formában kedvezőbb helyzetbe kerül a bulvárnál, számos nyugati ország megteszi. De nem merték, mivel nem tisztán kulturális terjesztés, tudományt népszerűsítene, holott lehetnek volna címzett támogatások olyan projektekre, amelyek nem a lapok egészére, csak egy részére terjed ki. Miközben százmilliók mentek nyugati musicalek-re, a közéleti lapok éljenek meg a bevételeikből egy olyan piacon, ahol Kiszél Tündével és Győzikével kell versenyezniük egy Heller Ágnes-interjúval. S ki emlékszik már a Világra, a Köztársaságra. A multik ugyanis csak a sportot, a bulvárt, a hobbilapokat és a nóbolondító orgánumokat vásárolták fel, körüköztek hatalmas vállalatokat komoly kiadói háttérrel, reklámszervezettel, nekik nem kell más, a remek Figyelőt is most árulja az egyik. A magányos közéleti lapok pedig egyre inkább kiszorulnak a piacról.

Március 15. tiszteletére eddig főleg a papírral foglalkoztam, holott ma már sokkal fontosabb az internet, ahol ez az eszmeiség még inkább hunyó. Bartus László az Amerikai Népszavában nemrég alaposan kiemelte a legnagyobb befolyású Indexet, olvassák el, érdemes hasonlítani össze ezt a hihetetlen profi társaságot mondjuk az amőbradókokkal.

S hogy mihez kellene némi felület? Nemcsak az említett médiabirodalom, az egyház mind nagyobb politikai befolyásának ellensúlyozására, a hun humbugot terjesztő szkíta vállalatok leleplezésére, hanem elsősorban arra, hogy a baloldal nem ront genetikailag mindig a nemzetre, a liberalizmus meg nem idegenszív. Hiszen szabadelvű volt Batsányitól, Csokonaitól kezdve Petőfi, Kossuth, Széchenyi, Eötvös, Deák, de mind-ezt a múltat hagyták ellopni, ahogy az SZDSZ az egész 56-ot Göncz Árpáddal, Mécs Imrével, Méray Tiborral, Darvas Ivánnal, Vársárhelyi Miklóssal, **Eörsi Istvánnal**, Litván Györggyel, Kosáry Domokossal, s akkor még nem említettem Fejtőt, Faludyt, Meg Jászit, Bibót, Kéthlyt, Bartókot, megannyi elkergetett Nobel-díjasunkat. De se baj, jöjjenek a fiatalok, Heller, Schiff, a két Fischer, Spiró, Konrad, Kertész Ákos, a majd hozzájuk öregező Závada, Parti Nagy és megannyi társa, pár évtized, és valakik ismét beleülhetnek a kérésbe.